

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุปของงานวิจัย

ถนน เป็นปัจจัยสำคัญที่รองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ โครงการก่อสร้างถนนแต่ละสายต้องสิ้นเปลืองทรัพยากร และเวลาในการทำงานมากมาย โดยต้องอาศัยความร่วมมือของหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐซึ่งเป็นเจ้าของงาน และภาคเอกชนที่รับจ้างในการดำเนินงานก่อสร้าง รวมทั้งประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเส้นทางที่ก่อสร้างนั้น

ปัญหาในการก่อสร้างเกิดได้จากหลายสาเหตุ โดยอาจเกิดจากเจ้าของงาน ผู้รับเหมา หรือเป็นเหตุสุดวิสัย ปัญหาต่างๆทำให้เสียเวลาในการทำงาน และทำให้เกิดความล่าช้าต่อโครงการ ซึ่งสาเหตุต่างๆที่ทำให้เกิดความล่าช้าอาจทำให้เกิดการขอขยายเวลาของโครงการได้ และหากไม่สามารถหาข้อยุติที่ทำให้ทุกฝ่ายพอใจได้ สาเหตุความล่าช้าที่เกิดขึ้นอาจนำไปสู่การฟ้องร้องได้ ซึ่งไม่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

จากการรวบรวมข้อมูลของโครงการที่เกิดการขอขยายเวลาก่อสร้าง โดยผู้รับเหมาของกรมทางหลวง 120 โครงการ จากเอกสารบันทึกการประชุมปัญหาการจ้างงานของกรมทางหลวง สรุปได้ว่าปัญหาต่างๆที่ทำให้เกิดความล่าช้าของโครงการ และ ทำให้ผู้รับเหมาดำเนินการขอขยายเวลาการก่อสร้างต่อกรมทางหลวงมีทั้งสิ้น 29 สาเหตุ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มของสาเหตุที่เกิดขึ้นออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่คือ สาเหตุทางตรง สาเหตุสืบเนื่อง และ สาเหตุคลุมเครือ ซึ่งสาเหตุทางตรงเป็นสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อตรงต่อการขยายเวลาการทำงานมีทั้งสิ้น 23 สาเหตุ ซึ่งบางสาเหตุมีลักษณะใกล้เคียงกัน จึงจัดกลุ่มของสาเหตุทางตรงที่มีลักษณะใกล้เคียงกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน โดยเรียกกลุ่มของสาเหตุทางตรงที่จัดกลุ่มแล้วว่า สาเหตุหลัก ซึ่งมีอยู่ 11 กลุ่ม และได้นำสาเหตุหลักนี้ไปใช้ในการวิเคราะห์สาเหตุของการขอขยายเวลาต่อไป ในขณะที่สาเหตุสืบเนื่องเป็นสาเหตุที่ไม่ส่งผลกระทบต่อเวลาการทำงานโดยตรง แต่เป็นผลสืบเนื่องมาจากสาเหตุทางตรงซึ่งมีทั้งสิ้น 5 สาเหตุ และสุดท้ายคือสาเหตุคลุมเครือ เป็นสาเหตุที่ไม่สามารถระบุถึงสาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้เกิดการขยายเวลาได้ ซึ่งมีอยู่เพียง 1 สาเหตุ คือ ผู้ว่าจ้างไม่พร้อมมอบพื้นที่

นอกจากนี้บางสาเหตุที่ผู้รับเหมาใช้อ้างในการขอขยายเวลาก่อสร้างต่อกรมทางหลวง แต่ไม่ได้รับการชดเชยเวลาให้ เช่น สาเหตุจากปริมาณจราจรสูง สาเหตุจากผู้รับเหมาเจ้าอื่นที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ก่อสร้างเดียวกันทำไหล่ทางชำรุด และ สาเหตุจากตัวเลขในสัญญาคลาดเคลื่อน ซึ่งสาเหตุของการขอขยายเวลาเหล่านี้ เกิดขึ้นเนื่องจากความผิดพลาดของผู้รับเหมาเอง เนื่องจากผู้รับเหมาทราบอยู่แล้วว่าต้องทำงานในพื้นที่ที่มีการจราจรหนาแน่น หรือมีผู้รับเหมาเจ้าอื่นที่ร่วมทำงานในโครงการเดียวกัน โดยเฉพาะความผิดพลาดในการตรวจสอบตัวเลขในสัญญา ซึ่งสาเหตุต่างๆ เหล่านี้จัดเป็นสาเหตุประเภทยอมรับไม่ได้ เนื่องจากเป็นความผิดพลาดในการทำงานของผู้รับเหมาเอง

โครงการก่อสร้างถนนของกรมทางหลวงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ โครงการประเภทงานก่อสร้าง และ โครงการประเภทงานบำรุง ซึ่งมีความแตกต่างกันในลักษณะของการดำเนินโครงการและปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งปัญหาที่เป็นสาเหตุขอขยายเวลาในโครงการประเภทงานก่อสร้างมีด้วยกัน 5 สาเหตุ เรียงลำดับตามความถี่ที่เกิดขึ้น คือ ปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงแบบ สภาพผิดปกติของภูมิอากาศ อุปสรรคจากสาธารณูปโภค และผลกระทบจากหน่วยงานอื่นตามลำดับ ซึ่งปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดิน เป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความล่าช้าของโครงการเฉลี่ยสูงที่สุดถึง 39.00 % ของเวลาตามสัญญา ในขณะที่ปัญหาอื่นๆ ทำให้เกิดการขยายเวลาของโครงการน้อยกว่ามาก เช่น อุปสรรคจากสาธารณูปโภค ทำให้เกิดการขยายเวลาโครงการเฉลี่ย 12.02 % สภาพผิดปกติของภูมิอากาศ 10.62 % การเปลี่ยนแปลงแบบ 7.77 % และผลกระทบจากหน่วยงานอื่นทำให้เกิดการขยายเวลาของโครงการ 1.33 % ของระยะเวลาตามสัญญา ซึ่งเปอร์เซ็นต์ความล่าช้าเฉลี่ยของทุกสาเหตุรวมกันมีค่าเท่ากับ 27.38 % โดยมีเปอร์เซ็นต์ความเสียหายเฉลี่ยเนื่องจากปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดิน เป็นปัญหาที่ทำให้มีเปอร์เซ็นต์ความเสียหายเฉลี่ยของโครงการเท่ากับ 6.54 % ของมูลค่าตามสัญญา อุปสรรคจากสาธารณูปโภค 3.35 % สภาพผิดปกติของภูมิอากาศ 2.85 % การเปลี่ยนแปลงแบบ 1.58 % และ ผลกระทบจากหน่วยงานอื่นมีเปอร์เซ็นต์ความเสียหายเฉลี่ยเท่ากับ 0.24 % ของมูลค่าตามสัญญา ซึ่งค่าความเสียหายที่นำมาแสดงไม่ได้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง แต่เพื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น จึงนำค่าปรับของโครงการมาคูณกับเวลาที่เพิ่มจากสัญญา ซึ่งหากผู้รับเหมาไม่ได้รับการขยายอายุสัญญา ค่าความเสียหายนี้จะป็นค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งของผู้รับเหมาที่ทำงานในโครงการที่ล่าช้าจากสัญญา

จากการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง มูลค่างานตามสัญญาและเวลาตามสัญญากับ การขยายเวลา สรุปได้ว่าการขยายเวลาที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กับมูลค่างานตามสัญญา และเวลาตามสัญญาในระดับต่ำ จนถึงไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน

เมื่อพิจารณาสาเหตุความล่าช้า ที่ทำให้เกิดการขอขยายเวลาก่อสร้างถนน สรุปได้ว่า สาเหตุของการขอขยายเวลาก่อสร้างทั้งในโครงการประเภทงานก่อสร้างและงานบำรุง ส่วนใหญ่เกิดจากข้อจำกัดในการทำงานของผู้ว่าจ้างในขั้นตอนก่อนการก่อสร้าง โดยในโครงการประเภทงานก่อสร้างมีสาเหตุจาก ปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงแบบ อุปสรรคจาก สาธารณูปโภค และ ผลกระทบจากหน่วยงานอื่น ซึ่งเป็นสาเหตุความล่าช้าประเภทยอมรับได้ และควรได้รับการจัดการให้เสร็จก่อนการประกวดราคา ในขณะที่สาเหตุของการขอขยายเวลาก่อสร้างถนนที่เป็นเหตุสุดวิสัยมีเพียงสาเหตุเดียว คือ สาเหตุจากสภาพผิดปกติของภูมิอากาศ ซึ่งมีความถี่ที่เกิดขึ้นเพียง 6 ครั้ง จาก 46 ครั้ง หรือ 13.02% ของจำนวนครั้งทั้งหมดที่เกิดการขอขยายเวลาในโครงการประเภทงานก่อสร้าง

จากการจัดกลุ่มของสาเหตุของการขอขยายเวลาก่อสร้างถนน ที่เกิดขึ้นในโครงการประเภทงานก่อสร้างตามประเภทของความล่าช้าสามารถสรุปได้ว่า สาเหตุความล่าช้าประเภทต้องชดเชยมีความถี่ที่เกิดขึ้นสูงถึง 86.98 % ของสาเหตุของการขอขยายเวลาทั้งหมด ในขณะที่สาเหตุความล่าช้าประเภทยอมรับได้ ซึ่งเป็นเหตุสุดวิสัยมีเปอร์เซ็นต์ความถี่เท่ากับ 13.02 % ของสาเหตุของการขอขยายเวลาทั้งหมด

ในส่วน of โครงการประเภทงานบำรุง สาเหตุของการขอขยายเวลาก่อสร้างส่วนใหญ่ยังเกิดขึ้นจากข้อจำกัดของผู้ว่าจ้างในขั้นตอนก่อนการก่อสร้าง เช่นเดียวกับโครงการประเภทงานก่อสร้าง โดยมีสาเหตุจาก ผู้รับเหมาที่ทำงานอยู่ก่อนส่งงานช้า การเปลี่ยนสถานที่ก่อสร้าง อุปสรรคสาธารณูปโภค การอนุมัติผลทดสอบล่าช้า และผลกระทบจากหน่วยงานอื่น ซึ่งเป็นสาเหตุความล่าช้าประเภทต้องชดเชยซึ่งมีความถี่สูงถึง 94.92 % ของสาเหตุของการขอขยายเวลาก่อสร้างที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยมีสาเหตุจากการขาดแคลนวัสดุ สภาพพื้นที่ทำงานเสียหายก่อนเริ่มงาน และ สภาพผิดปกติของภูมิอากาศ ซึ่งเป็นสาเหตุความล่าช้าประเภทยอมรับได้ มีความถี่เท่ากับ 5.08 % ของสาเหตุของการขอขยายเวลาทั้งหมด

แนวทางการป้องกันปัญหาความล่าช้าที่เป็นสาเหตุของการขอขยายเวลาก่อสร้างในขั้นตอนก่อนการก่อสร้าง ได้มีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านเสนอแนะไว้หลายแนวทาง และจากการสัมภาษณ์แนวทางการป้องกันสาเหตุของการขอขยายเวลา จากวิศวกรโครงการของกรมทางหลวง และ วิศวกรของผู้รับเหมาก่อสร้าง ที่มีประสบการณ์ในการก่อสร้างถนนของกรมทางหลวง สามารถสรุปแนวทางป้องกันปัญหาความล่าช้าที่เป็นสาเหตุของการขอขยายเวลาก่อสร้างได้ดังนี้

- เพิ่มการประสานงานของแขวงการทางที่ทำการเสนอโครงการ
- ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับ
- ทำการตรวจสอบแบบเปรียบเทียบกับสภาพจริงที่หน้างาน และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการแก้ไขก่อนการประกวดราคา
- ควรใช้ผู้มีประสบการณ์ก่อสร้างหน้าสนามเข้าร่วมในขั้นตอนการออกแบบ
- แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบถึงหมายกำหนดการของโครงการ เพื่อให้หน่วยงานอื่นๆ จัดเตรียมงบประมาณเพื่อการนั้น
- ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมวางแผนตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินโครงการ

นอกจากนี้ในการดำเนินโครงการประเภทงานบำรุง ควรให้ความสำคัญในการกำหนดสถานที่ทำงานให้ชัดเจน เนื่องจากสาเหตุจากการเปลี่ยนสถานที่ก่อสร้าง เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความล่าช้าสูงที่สุด และควรให้ความสำคัญต่อการจัดการงานในขั้นตอนต่างๆ อย่างระมัดระวัง โดยเฉพาะในโครงการประเภทงานก่อสร้างขนาดเล็กที่มีมูลค่าต่ำกว่า 4 ล้านบาท ซึ่งมีสาเหตุจากผู้รับเหมาที่ทำงานอยู่ก่อนส่งงานเข้า เป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นมากที่สุด และเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความล่าช้าเฉลี่ยสูงถึง 133.78 % ของเวลาตามสัญญา โดยเฉพาะปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดิน ซึ่งเกิดขึ้นในโครงการประเภทงานก่อสร้างที่มีมูลค่าตามสัญญาของโครงการสูง และเป็นสาเหตุการขอขยายเวลาที่ทำให้เกิดความล่าช้าของโครงการเฉลี่ยสูงถึง 39 % ของเวลาตามสัญญา ซึ่งควรดำเนินการจัดกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แล้วเสร็จก่อนการจัดประกวดราคา

6.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหาของการจัดกรรมสิทธิ์ที่ดินในเบื้องต้นพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดกรรมสิทธิ์ที่ดินมีหลายปัญหาเช่น ปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องในการกำหนดราคาเบื้องต้น ปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องในการจัดซื้อ ปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องในการอุธรณ์ ปัญหาความร่วมมือระหว่างราษฎรที่อุทธรณ์กับหน่วยงานกรมทางหลวง (แผนการพัฒนางานจัดกรรมสิทธิ์ที่ดิน กรมทางหลวง, 2540) จึงเป็นสิ่งที่ควรศึกษาต่อไป เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในการจัดกรรมสิทธิ์ เพื่อให้กรมทางหลวงสามารถจัดกรรมสิทธิ์ที่ดินได้เสร็จก่อนการประกวดราคา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการก่อสร้าง ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อประชาชนผู้ใช้นั่นอีกด้วย